

Наталія КОЛЕСНИК

Чернівці, Україна

ДУНАЙСЬКИЙ НАРОДНОПІСЕННИЙ ЦИКЛ: ДО ПРОБЛЕМИ ПРАБАТЬКІВЩИНИ СЛОВ'ЯН

A folk songs cycle about the Danube (On the issue of the land of origin of the Slavs)

The article deals with the different views of scholars on the significance of the folklore name of the Danube to Slavic ethnogenesis. An attempt is made to establish the peculiarities of folkloreonym use since their views are controversial and that might be proof of certain ethnogenetic processes.

Keywords: the Danube, folklore text, folkloreonym, ethnogenesis of Slavs.

Проблема прабатьківщини слов'ян, попри її давність і тривалість у часі, донині залишається однією з найдискутованіших у слов'янській лінгвістиці. Поділяємо думку відомого російського славіста, спеціаліста з проблем слов'янської етимології, етимологічної лексикографії та етногенезу слов'ян О. М. Трубачова про примат мовознавства в питаннях етногенезу: „... етногенетичну метрику слов'янства можна відновити насамперед лінгвістично” (Трубачев 2003: 100). В останні роки свого життя учений чимало зусиль докладав для об'їрнтування своєї позиції щодо цієї проблеми та її вирішення, зокрема писав про те, що сьогодні все більше визнають вагомість лексичних свідчень, порівняно з фонетичними відмінностями, які конституювалися у слов'ян досить пізно, починаючи з I тис. н. е. (Трубачев 2003: 161). Заслугове на увагу зацікавленість О. М. Трубачова „ключовими словами“ як словами величезної

не лише мовної, але й соціально-культурної значимості, саме дослідження яких, з його погляду, допомагає розкриттю духовної культури, а реконструкція духу культури наближує нас до реконструкції давньої ідеології (Трубачев 2003: 180). Дослідник неодноразово наголошував на феномені етнічної пам'яті як доволі стійкому, хай і переломленому відображенні особливо значимих подій в історичному житті етносу (Трубачев 2003: 374-375).

До ключових слів культури, у розумінні О. М. Трубачова, належать і певні власні назви. Учений зауважив, що, незважаючи на чималі труднощі атрибуції (за онімами стоять нерідко втрачені лексеми забутих мов), у прамовних дослідженнях обійтись без ономастики неможливо (Трубачев 2003: 157), наприклад: "Ім'я ріки Дунай – не рідкість у народних піснях східних слов'ян" ... (вони, тобто слов'яни – Н. К.) принесли із собою з Дунаю цю незнищену пам'ять про нього. Народна пам'ять про Дунай для спостережливого ока є теж елементом нашої (уже напівзабутої) самосвідомості (Трубачев 2003: 306).

Неймовірно висока інтенсивність використання лексеми *Дунай* у слов'янському фольклорі здавна привертала увагу дослідників і спонукала багатьох учених залучити цей факт при обірунтуванні власного тлумачення правітчизни слов'ян.

Одним з перших присвятив цій проблемі величезну розвідку, що й до сьогодні не втратила свого наукового значення, В. Ягич, який у статті 1876 року говорить про прямий зв'язок фольклорного Дунаю з Дунай-рікою і пов'язує його, з одного боку, із повідомленням "Повісті врем'яних літ" про те, як сіли суть слов'яни по Дунаєві і розійшлися звідти по землі, з іншого боку, із згадкою низки грецьких і латинських авторів про натиск слов'ян на дунайський кордон Східноримської імперії в часи раннього середньовіччя (Ягич 1876: 289-333). Сьогодні існує вже кілька фундаментальних студій, у яких результати фольклорного дослідження проєктуються на слов'янську історію, зокрема праці Д. М. Балашова "Дунай" (1976 р.), Д. А. Мачинського "Дунай" русского фольклора на фоне восточнославянской истории и мифологии (1981 р.) (Балашов 1976, Мачинский 1981), а також праці, у яких не йдеться безпосередньо про зв'язок фольклорного Дунаю з проблемою слов'янського етногенезу, але зібрано й проаналізовано величезний масив слов'янського фольклору в

порівняльному аспекті з огляду на функціонування в ньому лексеми Дунай (див. праці чеського славіста Й. Полівки “Jméno Dunaj v národní poesii ruské” (Поливка 1914), польських Є. Бартмінського та У. Маєр-Барановської “Dunaj w polskim folklorze” (Бартмінський 1996), російського А. В. Юдина “Иордан и Дунай в восточнославянском магическом фольклоре” (Юдин 2004) тощо). І насамкінець згадаємо імена тих науковців, які безпосередньо чи опосередковано лише апелювали до фольклороніма Дунай, вивчаючи проблему етногенезу слов'ян, це українські лінгвісти О. Стрижак і О. Царук, російські науковці О. Трубачов і В. Топоров, польські К. Мошинський і З. Голомб та ін.

Попри солідну базу дослідження, чималі досягнення як у стосунку до методології, так і фактографії та інтерпретації історичних процесів формування слов'ян як етнічної спільноти на матеріалі духовної культури, зокрема свідчень усної народної творчості, беззаперечно авторитетність імен дослідників, гадаємо, є кілька моментів, без урахування яких неможливе залучення фольклороніма Дунай до етногенетичних студій. Саме їх з'ясуванню і присвячена наша розвідка. Усвідомлюємо, що проблема доволі непроста та неоднозначна і її вирішення сьогодні, напевне, неможливе (про це йтиметься далі), але за останні десятиліття накопичено певний матеріал, що потребує аналізу.

Насамперед визначимося, власною чи загальною назвою є Дунай у фольклорних текстах і чи має це істотне значення для етногенетичних студій. Сьогодні погляди вчених щодо статусу згаданої вище лексеми у фольклорі розділилися: одні вважають її в текстах усної народної творчості не найменуванням відомої в Європі водної артерії, а загальною назвою річки чи будь-якої іншої водойми; інші ж відстоюють онімний статус лексеми. Проте навіть прихильники першої точки зору не заперечують первісне онімне вживання Дунаю. Подібний погляд висловив свого часу В. Ягич: фольклорний Дунай безумовно зобов'язаний своїм походженням Дунаю-ріці (Ягич 1876: 289-333). Російські дослідники В. В. Иванов і В. М. Топоров, стверджують, що лексема „Дунай” у слов'янських мовах (частково і балтійських) *стала* (виділення наше – Н. К.) загальною назвою на позначення далекої, незнайомої річки, глибокої води, моря, розливу води, струмка і т. ін. (Иванов 1995: 171-173). О. В. Юдин вважає, що Дунай у слов'янському фольклорі ... насамперед не

найменування усім відомого водного потоку в Європі, а, на чому неодноразово наголошували дослідники, назва ріки або іншого водного об'єкта взагалі (Юдин 2004: 56). Польські автори, зокрема Є. Бартмінський, зазначають, що апелятив *дунай* в записах польського фольклору вживається і з великої, і з малої літери, у розмовній мові функціонує тільки як власна назва (Бартмінський 1996: 167). В одній з найновіших енциклопедій білоруського фольклору читаємо, що фольклорний матеріал дає підстави ствержувати: Дунай позначав конкретну ріку, а не будь-яку воду, бо для кожного водного об'єкта у фольклорі існують свої назви – річка, струмок, озеро, море та ін. ...створюється враження, що для творців білоруського фольклору Дунай був домашньою рікою, а потім набув характеру стійкого образу, естетичного ідеалу (БФ 2005: 451). Чимало культурологічних, фольклористичних енциклопедій узагалі не містять статті, присвяченої Дунаю. Так, наприклад, в енциклопедії “*Lidová kultura*” (2007 р.), виданої Інститутом етимології Чеської Академії Наук, подібного гасла немає .

Етимологічний словник української мови, окрім тлумачення походження власної назви Дунай, подає різні значення відповідного апелятива у слов'янських мовах: укр. „розлив, повінь, великий потік”, пол. „глибока ріка, далека і невідома”, рос. „струмок”, слц. „потічок”, як такі, що пов'язані з власною назвою Дунай (ЕСУМ 1985: 145). Частина дослідників просто уникає будь-яких коментарів щодо статусу цієї назви в текстах усної словесності.

На наш погляд, мають рацію саме ті науковці, які вважають первісним фольклорне вживання Дунаю як оніма. Саме такий погляд висловив свого часу український ономаст О. Стрижак: „*Дунай* належить до найуживаніших власних назв українського фольклору“ (Стрижак 1987: 271).

Про первісний онімний статус Дунаю у фольклорі слов'ян свідчить чимало фактів, і мабуть, насамперед те, що Дунай не лише у слов'янських, а й багатьох індоєвропейських мовах віддавна вживається як гідронім. Лише особливе значення для життя людської спільноти породжує необхідність дати індивідуальне найменування тому чи іншому об'єктові: така водна артерія, як Дунай, безперечно, відіграла визначну роль у житті народів Європи задовго до початку нової ери, отож мала власну назву. Принаймні вже в середині I ст. до н. е. в античних джерелах

назва Danuvius з'являється на позначення верхньої частини ріки. Цей давній макрогідронім дав життя багатьом теж давнім мікрогідронімам *Дунаець, Дунавець, Дунавец, Дунайчик* тощо (їх поширення особливо різке в басейні Вісли, Дніпра, рідше трапляється на інших слов'янських та балтійських теренах).

Дунай у фольклорі слов'ян (про це говорять усі дослідники без винятку) уживався на позначення не просто ріки, а міфологічного прообразу ріки, що сягає давніх сакральних вірувань наших пращурів. Міфологізм, символічність, культурна насиченість і відповідно ядерне місце в колективній, мовній свідомості давніх слов'ян сприяли широкій відомості й уживаності аналізованої лексеми, а це, в свою чергу, з погляду традиційної ономастики, створило умови для її ситуативної деонімізації (як часткової, так і повної, наприклад, коли назва вживається в множині) у текстах фольклору. О. М. Трубачов свого часу відмітив, що повна тотожність гідронімів із відповідними загальними назвами характерна для давньої номінації водних об'єктів (Трубачев 2003: 141), проте щодо макрогідронімів практика частіше засвідчує їх вторинну апелятивацію, а не навпаки (Трубачев 2003: 362).

Підтвердження первісності онімного вживання лексеми Дунай у народній творчості знаходимо також у дослідженнях семантики фольклорного слова, зокрема російського лінгвофольклориста О. Хроленка, який появу вторинного за походженням апелятива пояснює як результат узагальнення, розширення змісту оніма, що став елементом фольклорного твору (Хроленко 1988: 53). Фольклоронім Дунай – це насамперед фольклорне слово, особливостями якого є узагальнюючий характер, розширення семантичної структури, суміщення родової і видової ознак тощо. Традиційність як базова стильова риса фольклорного твору зумовлює типовість будь-якого фольклорного образу, а отже і слова на його позначення. У фольклорному тексті, твердять лінгвофольклористи, межа між власною і загальною назвами стає доволі умовною, багато слів живе подвійним життям: як позначення предметного світу і як символи, знаки напруженого поля традиційних смислів, що актуалізують частину неусвідомлених архетипних уявлень (Никитина 1993: 27). Фольклороніми, на відміну від звичайних слів, окрім звичайного значення, стають втіленням певних смислів, зумовлених, зазвичай, національною традицією.

Отже, первісним уживанням лексеми Дунай у фольклорі ми визнаємо онімне і, на нашу думку, є сенс говорити про можливість вивчення її використання у фольклорі як один з фактів щодо проблеми етногенезу слов'ян.

Повторимося, чимало вчених, досліджуючи проблему слов'янської правітчизни, так чи так апелюють до лексеми Дунай, її етимології, а інколи й елементів мовного вираження, як-от: російські науковці О. Трубачов і В. Топоров, українські О. Стрижак, і О. В. Царук, польські К. Мошинський і З. Голомб та ін. О. М. Трубачов загалом вважав, що виявити давній ареал перебування слов'ян без вивчення даних етимології й ономастики неможливо (Трубачев 2003: 13). Відстоючи зокрема середньодунайську теорію прабатьківщини слов'ян, учений пише: „Як інакше, як не пам'яттю про минуле життя на Дунаї відлунюють, наприклад, старі пісні про Дунай східних слов'ян – народів, зауважимо, які за писемної історії ніколи на Дунаї... не жили і в ранньосередньовічній балканській поході не ходили...” (Трубачев 2003: 13). І далі наступне: „Ми, звичайно, не знаємо готсько-гепідських пісень про Дунай, вони до нас просто не дійшли, але ступінь інтимності образів і мотивів Дунаю, характерний для руських (мовою оригіналу – русских) народних пісень, хтозна чи можна порівняти з чим-небудь подібним і хтозна чи можна пояснити чужим запозиченням... лише Дунай по-справжньому удостоєний етнічної пам'яті у слов'ян” і – далі мовою оригіналу – “особенно у русских славян” (Трубачев 2003: 374).

З. Голомб детально проаналізував праці своїх співвітчизників, присвячені цій проблемі. Так, Я. Розвадовський припускав, що *Дунай*, уживаний у слов'янській усній поезії в значенні “велика ріка”, міг первісно стосуватися *Дніпра* (Голомб 2004: 251). Інший польський учений К. Мошинський, теж наголошував на цьому і обірунтував цю гіпотезу прикладами з українських народних пісень, зібраних в околицях Чернігова; там Дніпро називали *Дунаєчко*, *тихий Дунаєнько* (Голомб 2004: 251). З. Голомб, роглянувши праці своїх попередників та інші ономастичні й етимологічні факти, припускає, що оскільки іменник *Дунай* відомий в усній поезії всіх слов'ян також як назва кожної великої ріки, а в діалектах польських й українських означає кожен велику природну водойму, мабуть, існував у праслов'янській мові апелятив *дунай*, уживаний як гідронім

(Голомб 2004: 214). Виходячи з наведених міркувань, З.Голомб вважає, що гідронім *Дніпро* молодший і заступив первісну слов'янську назву *Дунай* як назву тієї великої східноєвропейської ріки, яка так тісно пов'язана з походженням слов'ян (Голомб 2004: 215). Насамкінець учений висновкує: ще всередині першого тисячоліття до н.е. праслов'яни зміцніли як етнос, культурно і мовно відділилися від балтів і розселилися на Волині та заході Київщини. Однак постійно просувалися на захід і вже на початку н.е. освоїли терени між Карпатами і Балтією, які нині є територією Польщі (Голомб 2004: 266).

Український учений О. Царук, навівши своєрідну світоглядну характеристику „слов'янського сліду” на теренах Середнього Подунав'я О. Трубачова („лише гіпотезою середньонадунайської правітчизни можливо задовільно пояснити потяг слов'янських племен до Дунаю доби переселення народів”), висновкує: „На наш погляд, ця ментальна властивість, яку ще можна схарактеризувати як „реміграційне повернення на батьківщину”, лежить в основі не тільки згаданого, але й кількох інших переміщень слов'ян...” (Царук 1998: 35), тим самим, маркуючи прадунайський регіон як одну із слов'янських „прабатьківщин”.

Очевидно, що поширеність потамоніма Дунай у слов'янському фольклорі використано різними вченими на підтвердження доволі різних поглядів на проблему слов'янського етногенезу. Виходячи з їхніх аргументів, однозначно можна стверджувати лише те, що ця ріка здавна була відома давнім слов'янам і відіграла визначну роль у ранній історії як усього слов'янства, так і окремих його груп.

Тільки особливе значення для життя людської спільноти породжує необхідність дати індивідуальне найменування тому чи іншому об'єктові: така водна артерія, як Дунай, безперечно, відіграла визначну роль у житті народів Європи задовго до початку нової ери, отож мала власну назву. На нашу думку, проблема прабатьківщини слов'ян справді може дістати додаткові аргументи із залученням фольклорного матеріалу, але, про це писав ще два десятиліття тому О. Стрижак, „... для розв'язання цього питання потрібні серйозні порівняльно-історичні дослідження всього спільнослов'янського дунайського пісенного циклу (Стрижак 1987: 195). Зрештою, саме такий підхід започатковано однією з перших у

цьому ряду публікацій В. Ягича „Дунав-Дунай у народій поезіі слов’ян” (1876 р.).

На наш погляд, у наявних на сьогодні теоріях слов’янського етногенезу із залученням фольклорного потамоніма *Дунай* не враховано кілька суттєвих моментів методологічного характеру. По-перше, будь-які висновки щодо етнічної історії слов’янства на фольклорному матеріалі можна робити лише при залученні національних текстів у якомога повнішому обсязі (за відсутності національних словників фольклорних онімів маємо на увазі використання щонайавторитетніших видань фольклору всіх слов’ян як XIX ст., так і XX ст.).

По-друге, усі національні іменникъ повинні бути чітко розмежовані. Нагадаємо, саме таку традицію було закладено В. Ягичем і продовжено його молодшим послідовником І. Полівкою. Останній, досліджуючи тексти українського, білоруського та російського фольклору, не тільки чітко локалізував їх за губерніями, а й навіть там, де мав для цього підстави, вказував на паралелі та можливі запозичення. Вважаємо, розгляд функціонування лексеми *Дунай* у східнослов’янському фольклорі загалом (на догоду колишній імперській ідеї спільної колиски українців, росіян і білорусів) лише спотворював реальну картину її використання. Наприклад, найпізніше в часі дослідження на матеріалі східнослов’янського фольклору О. Юдина з урахуванням згаданого вище застереження має цікаві висліди: якщо в російських колядках згадки про *Дунай* нечисленні, то в українських колядках і близьких до них піснях з ним пов’язано неймовірну кількість сюжетів і мотивів (Юдин 2004: 68).

По-третє, з огляду на специфіку фольклорних жанрів, аналіз уживання лексеми *Дунай* та висновки щодо цього можна робити лише в межах певного жанру або групи близькоспоріднених жанрів (наприклад, в обрядових піснях). Загальні підсумки на матеріалі пісенного фольклору або, наприклад, казок чи билин можна робити тільки з врахуванням жанрових особливостей функціонування фольклорних онімів. „Жанр у фольклорі, на думку більшості фольклористів, – особливо вагома, досить відокремлена і значно самостійніша, ніж у літературі, категорія, тому відповідно і вплив її на весь фольклорний текст потужніший... Протягом тисячолітнього існування кожен із жанрів накопичив свої форми бачення і усвідомлення певних сторін життя, що проявляється не так у зовнішніх

шаблону, як у прихованих смислових можливостях, які є зрозумілими і близькими в межах певної культурно-національної спільноти” (Колесник 2000: 27). Останнє твердження має безпосереднє відношення до предмета наших студій. Відомо, що жанрова система в архаїчних традиціях зумовлена структурами міфологічного мислення. Сучасний російський фольклорист С. Ю. Неклюдов підкреслює, що визначальні ознаки жанру треба шукати насамперед в обрядових коренях народної поезії, і навіть з часом відірвавшись від обрядової стихії, народна пісня зберігає з нею живий зв'язок (Неклюдов 2002: 3).

По-четверте, кожне з національних використань потамоніма зазнавало впливу усної народної творчості сусідів – слов'ян або інших європейців. Ми не можемо в цьому разі виключати фактів взаємоасиміляції, яка, в кожному випадку мала свій результат. Отож, до аналізу має бути залучене використання лексеми *Дунай* у фольклорі щонайменше балтійських народів (принаймні литовців), румунів і молдован, німців, австрійців, угорців. Цей методичний принцип, здавна відомий і використовуваний в етнографічних студіях (відомий російський фольклорист П. Г. Богатирьов ще в 30-х роках ХХ ст. наголошував на його важливості, цитуючи думку румунського етнографа Петра Карамана про неможливість окремішнього вивчення обряду колядування лише в румунів, чи тільки у слов'ян (Богатирев 2006: 156-157), беззаперечно, має прямий стосунок і до вивчення фольклоронімів, принаймні в лінгвокультурологічному аспекті. Подібне зіставлення допоможе з'ясувати на основі наявних міжнаціональних паралелей глибину і давність взаємодії різних груп слов'янства із сусідами в Європі, що, в свою чергу, виразить картину давньої їх локалізації. На думку О. Царука, різні слов'янські племена не лише по-різному контактували з тодішніми сусідами, але й по-різному склалися їхні стосунки із середньодунайським регіоном.

І насамкінець: польський науковець Г. Поповська-Таборська, вивчаючи питання залучення гідронімів до студій зі слов'янського етногенезу, висловила щодо цього скептичне ставлення (Поповська-Таборська: 48). На наш погляд, вона має рацію – говорити про походження слов'ян, відштовхуючись тільки від етимології чи словотвірної будови того чи іншого оніма, безпідставно. Проте, коли ми говоримо про фольклорний текст, а отже, розглядаємо назву водної артерії в певному контексті,

слово, яке саме по собі автономне, в контексті стає прагматично обумовленим, набір його традиційних значень і тривалість культурного життя у цьому випадку чітко визначені національними і ареальними межами культур, воно стає елементом складного універсуму народних уявлень та ідеалів, що дозволяє залучати його до етногенетичних студій.

На жаль, висунуте ще в 90-х роках ХХ ст. чеським ономастом Р. Шрамеком завдання щодо укладання Словника слов'янських фольклорних назв (Шрамак 1998: 131) і досі залишається побажанням, тому доволі складно проаналізувати вживання навіть однієї лексики, хоча й чи, можливо, а саме такої знакової й вагової, як *Дунай*, у межах усього слов'янського фольклору.

Література

- Балашов 1976:** Балашов Д. М. „Дунай“ // Русский фольклор. XVI. Историческая жизнь народной поэзии. – М.: Наука, 1976. – С. 95-114.
- Бартминьский 1996:** Bartmiński J., Majer-Baranowska U. Dunaj w polskim folklorze // Etnolingwistyka 8: Problemy języka i kultury. – Lublin, 1996. – S. 167-184.
- БФ 2005:** Беларускі фальклор: Энцыклапедыя. – Т.1. – Мінск: Беларуская энцыклапедыя. – 2005. – С. 450-452.
- Богатырев 2006:** Богатырев П.Г. К вопросу о румынских погребальных плачах // Богатырев П.Г. Функционально-структуральное изучение фольклора (Малоизвестные и неопубликованные работы) / Состав., вступ., ст. и коммент. С. П. Сорокиной. – М.: ИМЛИ РАН, 2006. – С. 156-162
- Голомб 2004:** Gołąb Z. O pochodzeniu Słowian w świetle faktów językowych. – Kraków: Universitas, 2004.– 405 s.
- ЕСУМ 1985:** Етимологічний словник української мови : В 7 т. – К.: Наукова думка, 1985. – Т.2.
- Иванов 1995:** Иванов В. В., Топоров В. М. Дунай // Славянская мифология: Энциклопедический словарь. – М., 1995. – С. 171-173.
- Колесник 2000:** Колесник Н.С. Фольклорна ономастика. Вип.1. Теоретичний аспект: Конспект лекцій до спецкурсу. – Чернівці: Рута, 2000. – 40 с.
- Мачинский 1981:** Мачинский Д. А. “Дунай” русского фольклора на фоне восточнославянской истории и мифологии // Русский Север: Проблемы этнографии и фольклора. – Л., 1981. – С. 110-171.
- Неклюдов 2002:** Неклюдов С. Ю. Фольклор: типологический и коммуникативный аспекты // Традиционная культура. – 2002. – № 3. – С. 3-7.

- Никитина 1993:** Никитина С. Е. Устная народная культура и языковое сознание. М: Наука, 1993. – 385 с.
- Поливка 1914:** Polívka J. Jméno Dunaj v národní poesii ruské. Zvláštní otisk „Sborníku filologického“ ročník IV. (1913) / Napsal Jiří Polívka. – V Praze, 1914. – S. 262-324.
- Поповска-Таборска 1993:** Popowska-Taborska Hanna Wczesne dzieje słowian w świetle ich języka. – 1993. – 174 s.
- Стрижак 1987:** Стрижак О. "Тихо-тихо Дунай воду несе..." // Наука і культура: Україна / Відп. ред. О. Сергієнко. – К.: АН УРСР: Знання, 1987. – Вип. 21. – С. 271-275.
- Трубачев 2003:** Трубачев О. Н. Этногенез и культура древнейших славян: Лингвистические исследования.: [науч. издание] – М.: Наука, 2003. – 495 с.
- Хроленко 1988:** Хроленко А. Т. Из наблюдений над природой имени собственного в фольклорном тексте // Лексика русского языка и ее изучение: Межвуз. сб. науч. трудов. – Рязань: РПИ, 1988. – С. 53-60.
- Царук 1998:** Царук О. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри: [монографія]. – Дніпропетровськ, 1998. – 324 с.
- Шрабек 1998:** Šrámek R. Vlastní jména ve folklórních textech // Zborník acta facultatis Paedagogicae universitatis Šafarikanae. Slavistika. Onomastika a škola. Annus XXVIII, volúmen 3. – Prešov, 1992. – S. 125-133.
- Юдин 2004:** Юдин А. Иордан и Дунай в восточнославянском магическом фольклоре // Вопросы ономастики. – 2004. – №1. – С. 55-74.
- Ягич 1876:** Jagič V. Dunav – Dunaj in der slavischen Volkspoesie // Archiv für slavische Philologie. 1876. Bd 1. H. 2. S. 289-333.

Doc. Kolesnyk Nataliya CSc.
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National
University, The Philology Faculty
Kotsubinsky Str., 2
58012, Chernivtsi, Ukraine
E-mail: nkolesnyk@yahoo.pl